

Държавата, в която искам да живея.

Когато видях темата на есето, съвсем естествено беше да се запитам: „Наистина в каква държава искам да живея? Винаги съм приемал своята държава като нещо ценно и скъпо, защото в нея са моите корени, любимото ми семейство, верните приятели. Не съм пътувал много, освен в някоя и друга съседни страни, но не съм ги поглеждал от такъв ъгъл като държави за мен. През живота си, /дали заради това, че от ранна възраст спортувах/, си изградих една простичка житейска философия, че ако човек силно вярва и даде всичко от себе си, независимо къде е той ще постигне целите и мечтите си. И честно казано я следвам, и се получава, възможно е и целите ми да са лесни, но често се учудвам на хората, които все се оплакват, че не им се случва живота. Дори напоследък наблюдавам и още нещо, че когато се запозная с по-големи хора от мен, радвайки се на ентузиазма ми, някъде в диалога промълвяват, че нещата са много по-различни и че някога ще разбере, че философията ми не е винаги работеща. Може и да са прави, но няма как в текущия си момент да го определя. Споменавам това, за да разясня, че всъщност моята представата за държавата е била винаги свързана с хората около мен, както и собствения ми живот. Егоизъм, липса на опит или късогледство?

И така тръгвайки на това мисловно пътешествие, в търсене на отговор в каква държава искам да живея, започнах с разясняване какво точно е държавата? Дали това не е просто едно парче земя, с определени географски и климатични плюсове и минуси или е сложна политическа организация, служеща за разпределяне на властови отношения между определени лица, или това не са самите хора в нея? Най-лесната справка направих в уикипедия, където намерих, че „Държава е политически организирана общност, заемаща дадена територия, имаща правителство и притежаваща вътрешен и външен суверенитет. Тя е основен институт на политическата система на обществото...“ Некомпетентно ще обобщя, че изглежда, тя е и трите неща, за които споменах по-горе. Но намерих, че тя още е и според Русо: съглашение, форма на съдружие, която защитава интересите на

членовете на държавата и чрез която всеки се обединява с другите. Още през античността Платон споделя представата си за идеалната държава, която трябва да е подредена така: на върха стоят мъдреците, защото те най-много знаят т.е. на върха управлява знанието; на средно ниво стои страната, която пази и охранява; най-ниско стоят занаятчиите, производителите и т.н. За ученика му Аристотел - Държавата това всъщност е общуване на хора, с цел постигане на по-добър живот. Митичното чудовище на Хобс "Левиатан" или държавата е едно лице отговорно за действията, заради които е създадено. Неговите задачи са да гарантира на индивидите техният мир и да им осигури защита. А Джон Лок приема държавата като организация, която охранява собствеността, необезпечена при естественото състояние на хората. Тя е съвкупност от хора, съединили се в едно цяло под егидата на установен от тях общ закон и създали съда да урежда конфликтите и наказва престъпници. Във възгледите на по-съвременния политик Томас Пейн открих, че единствената законна цел на държавата е общото благо..

Излиза, че държавата са хората, на които други хора са делегирали права, за да контролират техните вътрешни и външни отношения, като се съобразят с правата на всеки отделен индивид. Държавата е обединение, общо дело, общи интереси, общо благо. Тогава защо откакто се помня всички около мен, говорят за държавата като едно външно неясно лице, което е съществуващо само по себе си, независимо от нищо друго. Нещо наподобяващо на „субстанция“ или поне на определението, което дава Спиноза и което учихме по философия. Ежедневно на държавата се приписват негативни качества, свързани с нейната некомпетентност и липса на отговорност към хората в нея. Както и често тя се използва за "причина" / или по-скоро оправдание / за нечий неуспял живот, а защо не дори и за нечия зависимост / като алкохолизъм например / ... Този неясен и „съществуващ самостоятелно“ образ на държавата се натрапва и налага в общественото пространство. Налага се и изводът, че най-добре са онези, които я напускат. Затова и всички мислят как да го сторят или как да пратят децата си там. Дори това е

престижно и доказателство за успех, ако детето ти учи в чужбина. Колко тъжно е, че една от моите учителки, постоянно говори за „успелия“ си учещ в чужбина син, дава пример, който може би трябва да следваме, а не трябваше ли точно в училище да ни правят родолюбци?

Проблемът е, че от малки ни се вменява както от нашите родители, така от медиите, че е лошо да живееш в България и тя е едно „ужасно място“. Много чудно защо обаче голяма част от чужденците, които я посещават казват колко е хубава тя и хората в нея? Защо се получава този парадокс? Получава се защото, ние сякаш развиваме един изкуствен комплекс: „комплекса българин“. Той е като тежка заразна болест, като чума, която се предава от поколение на поколение./Нейните симптоми са, думи от типа: Образованието в България не е качествено. Всичко е подкупно. Всички крадът и укриват данъци и т.н/. И макар, че немалко българи са много по - умели и по-знаещи от повечето други нации, това се претъпява и умира дълбоко в нас, след като сме получили „комплекса българин“. Когато той е налице, ние автоматично не искаме да живем тук, а още по малко искаме да се борим за промяна. Искаме на всяка цена да живеем другаде и вярваме, че ако го направим живота ни ще бъде по хубав и щастлив от всякога.

А всъщност държавата не е това, държавата са самите хора и уж всеки го знае, но....нещата не се променят. Дали защото и хората не се променят? Защо гражданите смятат, че държавата е тази, която трябва да носи отговорност и вина за техния живот? Защо чакат тя да подреди неуредиците им? Както Карл Попър казва: „Съвършено несправедливо е да обвинявате демокрацията за политическите недостатъци на демократичната държава. Правилно е да обвинявате в това само себе си, тоест гражданина на демократичната държава.“

Дали историческото минало ще ни даде отговор? След дългото робство е дошъл тоталитаризма, където отново някой друг е решавал съдбата на хората. Форма на управление, в която държавата изема свободата, но носи и отговорността. Образованието е задължително, но всеки ще има работа. Няма да

имаш кой знае какво развитие и заплата, но ще си винаги нахранен. Всеки ще има жилище и кола, но каквито държавата определи / колата – руска/ и когато тя осигури / ще чакаш по списък реда си/. И ето я после свободата! Но какво да я правим? Какво означава да си свободен? Да избирам сам ли? Супер? А отговорността? Аз не мога, не, трябва да е някой друг, който може да я понесе, държавата например! Това е все едно да дадеш на едно дете свободата да определя само живота си, но то няма как да е готово. Да, то ще направи избори, но няма как да прояви далновидност и последствията от тях винаги ще са неочаквани и кой ще е виновен? Този, който му е дал свободата? Сещам се за думите на Великият инквизитор към Христос на Достоевски: „Искаш да дойдеш в света с празни ръце, с някакъв обет за свобода, който те, в простотата и вроденото си безчинство, не могат дори да осмислят, и от който се страхуват и треперят – защото нищо и никога не е било по-непоносимо за човека и обществото човешко от свободата!...А виждаш ли камъните в тази гола, нажежена пустиня? Превърни ги в хляб и ще хукне човечеството след теб като стадо, благодарно и послушно...“ Готови ли сме да се лишим от свобода за пари? От държава за пари? За жалост – да. Имаме дар, но какво да го правим? Като да ти подарят картина уникат, на велик художник, струваща милиони, повечето просто ще търсят начин да я продадат, защото тя не може да се яде. Този, който ще я съхрани е единствено ценителя и познавача. А мнозинството...ще използвам пак думите на Достоевски: „Никаква наука няма да им даде хляб, докато остават свободни. Но ще ги доведе дотам, да донесат свободата си пред нозете ни и да ни кажат: „По-добре ни поробете, но ни нахранете

Но нека се върна отново на нашия въпрос в каква държава искам да живея. Би било много безотговорно, но пък стандартно да кажа, че искам да не е такава, каквата сам описах. Но по-важното за мен е как може да се промени това? Защо жителите на другите държави са по-щастливи и доволни и са взели живота си в ръце. Зарових се в интернет пространството в търсене на „щастливите“ държави и

попаднах на следната класация в <http://www.manager.bg/>, за десетте най-щастливи от всички държави: „1. Коста Рика - Южноамериканската държава не само притежава невероятна природна красота – от топли плажове край океана до вулкани и зелени джунгли – но и хората в нея отчитат най-висока степен на задоволство от живота си. Средната му продължителност тук е 79,3 години, а броят на свързаните със стреса заболявания е много нисък. Нищо чудно, че местните имат поговорката *prima vida*, която в груб превод означава „страхотен живот”. 2. Норвегия - Тя е една от най-проспериращите държави в света и е на второ място по общо задоволство от живота. Три четвърти от гражданите ѝ съобщават, че всеки ден имат повече позитивни, отколкото негативни преживявания. Норвегия се слави и с едни от най-прелестните природни забележителности на Земята с невероятно богатство от фиорди, глетчери и планини. 3. Дания- С уникалното чувство за общност сред гражданите си, висока степен на екологично съзнание и отличен баланс между работата и почивката, Дания е третото най-щастливо място на света. Съобразената ѝ с природата икономика процъфтява, а безработицата е много ниска. Освен това хората са отлично образовани (отчасти заради безплатното образование) със 100% ниво на грамотност. 4. Швейцария - Тя е просто зашеметяващо красива с високите си до небето планини със снежни шапки, прелестни езера и райони, които варират от нежнозелени до сковани във вечни ледове. Хората ѝ също са сред най-щастливите, с една от най-високите продължителности на живота в света, отлично здраве, чувство на общност и висока степен на сигурност. Как може човек да бъде тъжен на място, където има толкова много отличен шоколад? 5. Виетнам -Според няколко различни доклада Виетнам е най-щастливото място в Азия. Гражданите на страната са много доволни от живота си и се радват на красиви плажове, зелени планини, живописни гледки и вкусна национална кухня.“ Класацията продължава с Канада, Холандия, Швеция, Финландия и Австралия. Но както и самият доклад

извежда извод: „ Не става въпрос само за пари, но и за справедливост, честност, доверие и добро здраве“

Споделям, цялата тази информация тук, защото повечето от нещата, които са налични в тези държави ги има и в България. Какво е различното? Икономиката може би, но тя се прави от хората, от способността им да произведат необходим и нов продукт, който да предложат на световния пазар. Различното не са ли хората или по-конкретно тяхната оценка, за съществуването им и за наличните ресурси около тях? Сещам се за една страхотна реплика от филма "Робин Худ": „Страна се строи като катедрала – от основите нагоре“.

Държавата, в която искам да живея ли? Тя е тази в която съм се родил. Мисля, че има по-висш разум, който разпределя нещата. Аз съм точно там, където трябва да съм. Казано конкретно – това е България. И дали тя ще бъде „ идеална“, „богата“, „здрава“, „справедлива“, зависи от самите нас. Трябва само да се направят три стъпки:

Първата е да спрем да виним държавата, както и различните социални групи, от които тя се състои като етноси, политици, учители, полиция, родители, работодатели и т.н., за своите неуспехи.

Втората - да спрем да си повтаряме, че България не е най - доброто място. Да спрем да омаловажаваме постъпките на успешните наши граждани и да спрем да „аплодираме“ постъпките на тези, които се възприемат като „по-големи“ от закона. По – този начин, ще променим схемата и вместо „лошите примери“ на преден план ще застанат „добрите примери“. За да може младия човек да види един добър и стойностен модел. Модел в който няма футболисти с манекенки, а на упорити професионалисти, които успяват, заради качеството на своя труд.

Третата стъпка е да спазваме правилата и законите в държавата. А ако те не са достатъчно адекватни за подобряване на живота ни, да работим за тяхната промяна или актуализация, но отново по законен ред, спазвайки правилата. Защото правилата са тези, които дават равна възможност на всеки. Единствено

чрез тях ще може да се замени критерия „роднина“, с критерия „компетентност“. Когато има ясен регламент за всеки ще ясно как да достигне до поста, който желае. Това ще доведе до отпадане на предразсъдъците за определение постове и ще се увеличи доверието в държавата.

Искам да живея в държава, където ценим всеки човек, неговите качества и личност. Той да се чувства значима част от общността. Виждам обеществото като една голяма, добре смазана машина, в която всяко лагерче има значение. А когато някоя част се развали, не се изхвърля, а всички съдействат за нейното поправяне. Промяната трябва да започне от някъде обаче. Трябва да започне от мен и от теб! Ако аз направя тази промяна в себе си и покажа този модел на още един и така... се получи желаният ефект на доминото. Това ще стане само когато спрем да вярваме, че нищо не зависи от нас. Промяната която ще постигнем ще е държава, в която искат да живеят всички!

Иван Живков Желев

ПГВМ „Иван П. Павлов“ – Стара Загора